

ՎԻՐԱՀԱՅՈՑ ԹԵՄՈՒՄ

ԽԱՉԳՅՈՒՂՈՒՄ (ԾԱԼԿԱՅԻ ՇՐՋԱՆ) ՎԵՐԱԲԱՅՎԵՑ Ս. ԳԵՎՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Հոկտեմբերի 6-ին մեծ պոնախմբություն էր հեռավոր Ծալկայի շրջանի 13 հայկական գյուղերից Խաչգյուղում, ուր վերաբացվեց Գեղի Ս. Գևորգ գեղապետ եկեղեցին:

Զարմանալի բնավորություն ունի այս փարածաշրջանի հայը: Ամեն մի դժվարություն հաղթահարելով, դիմագրավելով 70 փարինների աստվածներժողովյալ գաղափարախոսությունը, ցայսօր հարազատ գավակի նման փայփայել և կանգուն ու անվնաս մեր օրերն է հասցրել հարազատ աղոթապարտունը, թեև եկեղեցական կենդանի կյանքից մտապահել է միայն առանձին արարողություններ և սովորություններ, որոնց շնորհիվ, սակայն, մշտապես վառ է պահել հայկական իր օջախը և նորածին մանկանը շնորհել հայեցի դաստիարակվելու հնարավորություն:

ՄԻ ՓՈԶՐԻԿ ՂԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

Խաչգյուղը գտնվում է Վերին Ծալկայի Հյուսիսային մասում, Թրիալեթի լեռնաշղթայի հարավային լանջի ստորոտում: Գյուղի հինավուրց Ս. Գևորգ եկեղեցին, ըստ հուշարձանների պահպանության կոմիտեի հաշվառման և ուսումնասիրման, 12-13-րդ դարերի կառույց է: Խաչգյուղի բնակիչները հիմնականում եկել են հարևան Աշկալայից: Հնարագյույտ գյուղը համարվել է նաև այլ տեղերից վերագաղթածներով:

Գյուղի հյուսիսային կողմի բարձրադիր մասում է գտնվում հինավուրց մատուռ՝ Ս. Կարապետը, որն ունի իր ուխտի օրը: Այն պոնախմբվում է գարնան գալու հետ մեկտեղ: Եվ կենդանանում է Ս. Կարապետ մատուռը, որպեսզի ի կատար ածի մեծաթիվ հավատացյալների նվիրական երազանքը, իղձն ու փափագը:

Մեր հայրենակիցները ուր և բնակություն են հաստատել, պապերից ավանդված սովորության համաձայն, առաջինն սկսել են սեփական աղոթապարտ կառուցումը: Տեղի Ս. Գևորգ եկեղեցին ասվածի վառ վկայությունն է: Այն սկզբում փայտածածկ էր, իսկ հետո, ժամանակի ընթացքում, ենթարկվել է վերանորոգումների, փոխվել է փայտածածկ փափեղ: Անհավատության 70 փարիններին այս եկեղեցին ևս վերածվել էր պահեստի: Եվ միայն 2002 թ. գյուղացիների ջանքերով մաքրվեց փարինների աղբից ու անհարկի իրերից: Իսկ ծնունդով խաչգյուղցի ռուսաստանաբնակ Խորեն Բուլուդյանի հովանավորությամբ ու ֆինանսական աջակցությամբ վերանորոգվեց և ստացավ նախկին տեսքը՝ դառնալով ավելի գեղեցիկ ու գողտրիկ:

Եկեղեցու վերջին քահանայի՝ Տեր Խորենի ծոռն է բարերարը, որն ի պատիվ և ի հիշատակ նրա կրում է Խորեն անունը: Ինչպես ինքն է ասում, քահանա պապի բարի անունը

վառ պահելու համար էր նաև, որ որոշեց կրկին կյանքի կոչել հարազատ գյուղի այնքան սիրելի եկեղեցին, ուր դարձյալ կլսվի մկրտվող մանկան ճիչը, կհնչի նորապսակների «Տեր եմ» խոստովանություն-հանձնառությունը:

ՎԵՐԱԲԱՅՈՒՄ. ԴՈՆԲԱՅՆԵՔ

Նոկտեմբերի 5-ին, Վիրահայոց թեմի նորանշանակ առաջնորդական տեղապահ Նոգե-շնորհ Ս. Վազգեն վրդ. Միրզախանյանի հրահանգով, Ծալկա մեկնեց Սամցխե-Ջավախքի ընդհանուր առաջնորդական փոխանորդ Նոգեշնորհ Ս. Բաբկեն արք. Սալքիյանի գլխավորած պապովիրակությունը՝ Ծալկայի փարածաշրջանի բնակավայրերից Խաչգյուղում կա-տարելու Դոնբացեքի կարգը: Խմբի հետ էր նաև Ախալքալաք քաղաքի Ս. Խաչ առաջնոր-դանիստ եկեղեցու հոգևոր հովիվ Ս. Սամվել քին. Թորոսյանը:

Նոկտեմբերի 6-ի վաղ առավոտյան Ս. Գևորգ եկեղեցու փարածքը մարդաշատ էր: Այս-տեղ էին հավաքվել ոչ միայն տեղաբնակները, այլև մեծաթիվ հավաքացյալ հայեր մյուս հայկական գյուղերից, քանզի ցանկացած հայկական գյուղում կատարվող տոնախմբու-թյունը համարվում է նաև մյուսների տոնը:

Նանդիսակարգն սկսվեց առավոտյան ժամերգությամբ: Այնուհետև Ս. Բաբկեն արք. Սալքիյանի հանդիսապետությամբ ու ձեռամբ կատարվեց Դոնբացեքի արարողություն, ո-րին մասնակցում էին Ս. Սամվել քին. Թորոսյանը, ինչպես նաև Ծալկայի փարածաշրջանի 13 հայկական գյուղերի միակ հոգևոր սպասավոր Սանասար սրկ. Ղուլիկյանը:

Թափոր կազմած և «Ուրախ լեր» շարականի երգեցողությամբ հոգևորականաց դասը, հավաքացյալների ուղեկցությամբ, առաջնորդվեց դեպի եկեղեցու դուռը: Նենց մուտքի մոտ, դրսի կողմից, համաձայն «Մաշտոց» ծիսարանի, ընթերցվեցին Սուրբգրային հա-վածներ և համապատասխան սաղմոսներ:

Ապա հնչեց «Բաց մեզ Տեր» հոգեգմայլ շարականը, և, համապատասխան հարց ու պա-րասխանից հետո, հանդիսավորաբար բացվեցին 1924 թվականից առ այսօր փակված եկեղեցու դռները՝ գրկաբաց ներս հրավիրելով ներկաներին: Աղոթարան ներսում ևս, Նայր Սուրբի գլխավորությամբ, շարունակվեցին Սուրբգրային ընթերցվածները, սաղմոսասա-ցությունն ու շարականների երգեցողությունը:

Ուրախառիթ հանդիսության ավարտից հետո ներկաներին շնորհավորանքի ու բարե-մաղթանքի խոսքեր հղեց Սամցխե-Ջավախքի առաջնորդական փոխանորդ Նոգեշնորհ Ս. Բաբկեն արքեպիսկոպոս Սալքիյանը՝ ցանկանալով, որ մշտապես հավաքացյալներով լեփ-լեցուն լինի Ս. Գևորգ եկեղեցին, առավել ամուր ընտանիքներ կազմվեն, և մանկական ձայներից զրնգան կամարները:

Նախույժ գնահատանքի խոսք ուղղելով բարերար Խորեն Բուլուդյանին՝ Նայր Բաբկենը նշեց, որ թեև նա աշխատում է հեռավոր Լեռնային Ալթայում, սակայն չի մոռացել հայրենի գյուղը, համագյուղացիներին, նրանց ամօրյա հոգս ու ցավը և մշտապես պատեհ առիթը բաց չի թողնում նրանց սափարելու համար:

Հավարտ խոսքի Նայր Սուրբը հուշանվերներ հանձնեց բարերարին իր, ինչպես նաև Վիրահայոց թեմի առաջնորդական տեղապահ Նայր Վազգենի կողմից:

Եկեղեցու վերաբացմանը ներկա էին նահանգային, շրջանային և տեղական իշխանությունների ներկայացուցիչներ, պետական այրեր, մեծաթիվ հյուրեր Հայաստանից և Թբիլիսիից:

Հաջորդ հրավիրյալների թվում էին նահանգապետ Լևան Մամալաձեն և շրջանային վարչության նախագահ Էդար Խրիստիանին, ովքեր իրենց սրտի խոսքն ուղղեցին տեղի բնակչությանը՝ առանձնակի շեշտելով, որ հայ և վրաց ժողովուրդների բարեկամությունը դարաբույր է ու իր ակունքներով դարերի խորքն է գնում:

Դերացեքի արարողությունից հետո նորաբաց եկեղեցում կատարվեց անդրանիկ Ս. Մկրտությունը: Մկրտվեցին և Աստուծո ռդեգիրները դարձան բարերարի երեք երեխաները և մեծաթիվ խաչջուղոցիներ:

Կատարվեց նաև մատաղօրհնություն:

Նոգևոր արարողությունից հետո, սակայն, հանդիսությունը չավարտվեց: Այն իր շարունակությունը գտավ գյուղի հարսանյաց սրահում: Բարերարի կողմից բացված սիրո ճաշի առաջ սեղանների շուրջ մինչ ուշ գիշեր շարունակվեցին ուրախ երգն ու պարը՝ վերածվելով իսկական ժողովրդական տոնախմբության:

ՄԱՐԻԱՄ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ